

МІФИ ПЛАТОНА

У статті розглядається питання про відношення Платона до міфології. Автор стверджує, що Платон був непримиреним критиком традиційного міфу і поетичної міфотворчості, тому що такі міфи спотворювали справжні образи богів та їхніх діянь. Поетичні міфи погано відображаються на вихованні, тому їхніх творців, як вважав Платон, слід видалити зі справедливої держави. В статті звернено увагу на те, що сам Платон був значним міфотворцем – багато важливих філософських ідей він розказує саме в формі міфів. Автор аналізує причини звернення Платона до міфу, визначає функції, які виконує міф у діалогах Платона, значення платонівської міфотворчості для філософії і міфології. Зазначено, що Платон використовує міф як інструмент виразності, розглядає його як ефективний засіб переконання. З іншого боку, в статті доводиться теза про те, що платонівський міф є способом висловитись про ті глибокі проблеми буття, які не може осягнути людський розум. Тому міфи Платона оповідають про те, що відбувається на небі, під Землею в Аїді, в далекому минулому. В статті робиться висновок про те, що в платонівській міфотворчій діяльності відбувається суттєва реформа всієї давньогрецької міфології. Платон поєднує міф з раціональним мисленням, з Логосом. Платонівський міф – *раціоналізований* міф, в якому божественний вимір набуває вже не тільки космос, а й людина та її світ, поліс. Так діалектик стає творцем міфів. Платон, стверджується в статті, стає міфотворцем тому, що для нього вкрай важливо знайти в людській душі опору для людини, таку ж надійну і вічну, якою раніше слугував божественний космос традиційних міфів.

Ключові слова: антична філософія, давньогрецька міфологія, Платон, міф і логос.

Дослідження платонівської міфології вже давно стали важливою складовою платонознавства. Тому заяви про те, що «в історії філософської думки Платон зазвичай розглядається як засновник філософського ідеалізму і виключно раціональний мислитель» [Гае-Уеолн Кеуп, р. 197] абсолютно не відповідають дійсності. Стандарт академічних досліджень міфів Платона був започаткований ще на початок минулого сторіччя в творах Луї Кутюра, Джона Стюарта, Альфреда Тейлора.

Цей стандарт передбачає докладну каталогізацію всіх міфів, традиційних і авторських, що зустрічаються в діалогах Платона, та їх ретельний філологічний та історичний аналіз, на основі якого робляться висновки про значення та роль міфу в філософській і літературній творчості Платона. Досі за цим планом будується більшість робіт, присвячених платонівській міфології, до того ж особлива увага приділяється, як правило, історико-філологічній стороні питання: етимології грецького $\mu\theta\omicron\varsigma$, особливостям вживання цього поняття в різні періоди грецької історії, висловлюванням Платона про міф. Центральним питанням у таких дослідженнях є проблема з довгою історією – питання про співвідношення міфологічного й раціонального начал, $\mu\theta\omicron\varsigma$ і $\lambda\omicron\gamma\omicron\varsigma$, у творчості Платона. Для чого сам Платон звертається до використання міфів і яку роль вони відіграють у презентації його філософських ідей? Відповідь, яку колись дав на це питання Гегель, протягом певного часу здавалась остаточною: міф нібито використовується Платоном для кращого образного представлення його теорій, Платон-міфотворець немовби маскує міфами свою нездатність раціонально довести свої ідеї. «Оживленню цього зображення [філософії] сприяють також міфи, в яких, як і в дотепній драматичній обстановці багатьох діалогів, позначається поетична натура Платона; але водночас ці міфи свідчать про прогалини в його системі, оскільки вони зустрічаються зазвичай саме там, де предмет не допускає більш точного наукового визначення» [Zeller, 1920, s. 147].

Але протягом останніх десятиліть все більш очевидним стає прагнення істориків філософії обмежити дослідження платонівського міфу епістемологічним виміром і питанням про роль, яку міф у Платона грає в пізнанні. Такі відомі дослідники платонівської спадщини, як Люк Брісон [Brisson, 1998], представляють міф і логос просто двома формами нарративу, і, відповідно, зосереджують свою увагу не на самих міфах Платона, а на платонівському дискурсі, на мові, якою Платон говорить про міфи.

Час життя та творчої діяльності Платона збігається з вирішальним періодом переходу грецького світу від релігійно-міфологічного світогляду до раціоналістичного. Внесок Платона в цей процес надзвичайно великий: саме він зміг показати, що основою пізнання всесвіту і людини є розумне першоначало душі, що божественний задум створення космосу раціональний і що такий самий раціональний порядок встановлюється в найкращій душі та справедливій державі, якою правлять представники розуму – філософи.

Згідно з цим, Платон послідовно виступає в ролі критика міфотворчості. Він критикує міфи, які розповідають поети, навіть такі великі як Гомер, стверджуючи, що міфи, які розповідають поети, не дають справжнього знання про предмети та події. Саме слово «міф» означає просто «слово, розповідь, мова» і в ньому немає зобов'язання бути правдивим, відображати те, що було насправді. Тому міфи найчастіше розповідають про те, що неможливо перевірити, про те, що відбувалося в далекому минулому, або відбуватиметься в майбутньому, а якщо відбувається зараз, то – у недосяжному місці, наприклад, в Аїді. Тому Платон вважає міф перешкодою мислення, якому доводиться долати опір міфу у тому, щоб розчистити дорогу розуму. Поети-міфологи є, як стверджує Платон, конкурентами філософів і в політиці, і у вихованні, тому їх слід усунути зі справедливої держави. Міфи шкодять вихованню, вони зображують богів у вигляді, що може бути гідним богів, і тому Платон вимагає заборонити вчителям використовувати «погані» вірші у розмовах з учнями і давати поетові хору для постановки його трагедії, якщо він говорить про богів щось погане. Платон згадує міф, де розповідається, як Тесеї та Пірифою зважилися на жахливий злочин, вирішивши зробити своїми дружинами двох дочок Зевса, Олену та Персефону, за що були покарані в Аїді. «Ми не допустимо таких міфів», – заявляє Платон. «Мало того: ми змусимо поетів стверджувати, що ці вчинки були здійснені іншими особами... подібні висловлювання ми заборонимо і запропонуємо і в піснях, і в оповідях висловлювати якраз протилежне». Поети розповідають, ніби Гефест був скинутий з Олімпу власним батьком, Зевсом, – такі оповідання неприпустимі в нашій державі. Міфи поетів шкідливі «бо неможливо допустити, «щоб діти слухали і сприймали душею які завгодно міфи, вигадані ким попало і здебільшого суперечать тим думкам, які, як ми вважаємо, повинні бути в них, коли вони подорослішають» [Resp. 377b]. Водночас Платон розуміє, що він виступає проти стародавньої традиції, на якій було засновано всю грецьку літературну та педагогічну діяльність – адже Гомера часто називали «учителем Греції». Тому Платон засуджує не *міф як такий*, він критикує й засуджує «неблагочестиву міфотворчість» поетів саме тому, що сам він вкладає в слово «міф» велике значення і приписує йому значний вплив на окрему людину та на суспільство загалом.

Сам Платон – міфотворець, і його твори сповнені міфами. Цей факт вимагає пояснення: чому Платон, котрий засуджує міфи, сам активно займається міфотворчістю? Причому він використовує не тільки традиційні грецькі міфи, але й складає власні, які відіграють у його вченні значну роль. Платон цінує міф і використовує його задля досягнення безлічі цілей. Зокрема, міф розглядається Платоном як важливий елемент у його конструкції ідеальної держави, де міф стає інструментом виховання. Тому в своїй моделі ідеальної держави Платон постійно звертається до міфів. Він використовує багато традиційних міфів, які і в архаїчному грецькому суспільстві грали ту ж саму виховну роль. Переконаливість міфу полягає в тому, що він дає зримий образ належної поведінки, зразки, яким потрібно наслідувати; міф доступний усім, хто може розуміти людську мову – і чоловікам, і жінкам, і вільним громадянам, і навіть рабам. Але насамперед міф призначений дітям. З семи років діти починали відвідувати гімнасії, де й відбувалося їхнє знайомство з

міфами в рамках мусічного виховання. Платон стверджує, що якщо виховання буде організовано належним чином, тобто, коли дітям філософи розповідатимуть правильні міфи, то це сприятиме тому, щоб вони долучилися до системи цінностей справедливої держави. Для цього їм не потрібно освоювати діалектику зі складною системою аргументів і контраргументів – адже міф має велику силу переконання, хоча й не доводить нічого.

Платон вважає, що міф є ефективним засобом виховання не лише дітей, а й дорослих – зокрема, в Каліполісі саме за допомогою використання міфів переконують воїнів відмовитися від родинних зв'язків і власності для того, щоб повністю та без залишку присвятити себе служінню державі. Платонівський міф такий: треба переконати правителів, вартових і все населення міста в тому, що виховання, котре вони отримали від правителів, їм наснилося, що насправді вони весь час виховання були під землею, яка їх годувала, виховувала і навіть забезпечила вартою зброєю, а інших – їх знаряддям селянського та ремісничого виробництва. Зрештою, коли вони були вже повністю готові, вона народила їх на світ божий, і тому вони, її діти, повинні захищати свою матір і годувальницю. Оскільки весь поліс, за цією казкою, народився із землі, то всі люди в ньому – і правителі, і сторожі, і класи, що виробляють, – насправді, брати і родичі один одному. Громадяни мають відчувати себе однією великою родиною.

Велике значення для Платона має використання міфу як виразного засобу: міф завжди є історією, розказаною максимально яскравою образною мовою, він викликає у слухача чи читача бачення загальної панорами того, що відбувається. Але ця цілісність образу не виключає окремих деталей, які також органічно включені в загальну картину того, що відбувається. Отже, міф народжує не лише наочне уявлення про подію і предмет міфологічного оповідання, а й емоції щодо розказаного (захоплення, гнів, смуток). Платон, один із найвидатніших письменників Греції, у міфі знаходить простір реалізації свого художнього таланту, і тому сила впливу платонівських творів на читача незрівнянно вища, ніж пізніших академічних філософських трактатів і монографій. Звернення Платона до міфу як засобу виразності призводить його до фактичного відкриття нової системи презентації філософської думки, яка відрізняється від усіх, що існували раніше. Найбільш яскраво ця система представлена у діалозі «Тимей», де відбувається радикальна зміна способів викладу, аргументації та форм переконання. Це призвело до скорочення масетичних вправ і довгих логічних ланцюжків, які Платон замінює переконливою силою міфу, і за рахунок цієї економії весь неосяжний матеріал «Держави» в «Тимей» Платону вдалося викласти лише у 75 рядках [Tim. 17 - 19b]. На зміну діалектичному мисленню, максимально віддаленому від чуттєвої предметності речей, тут приходить безпосереднє споглядання. Перехід від діалектичного мислення до міфологічної образності змінює спосіб надання авторських ідей. Платон у «Тимей» різко обмежує участь читача, так само, до мінімуму зводиться і роль другорядних персонажів. Викладена автором історія створення космосу деміургом є переконливою саме завдяки своїй наочності й нагадує своєрідну анімаційну картину, динамічну і до крайності деталізовану. Всю складну геометрію процесу створення космосу платонівським деміургом запам'ятати важко, але її легко уявити, так само, як непросто запам'ятати кількість граней, кутів і вершин платонівських тіл, але їх легко поррахувати, дивлячись на картину Космосу, що складається в єдине ціле. Відомий французький дослідник античності П'єр Відаль Наке сказав про це: «Проте існує ще один вид мистецтва, існування якого постулював Платон, але чия технологія була ще не дуже розвиненою: кінематограф. Добре відомо, що печера з VII книги «Держави» влаштована як кінотеатр, лише глядачі там прив'язані до своїх місць. Але й у «Тимей» головний принцип – кінематографічний» [Vidal-Naquet, 2005, p. 156].

Але найголовнішим для розуміння того, що таке міфологія Платона є усвідомлення того, що Платон виходить за межі звичного протистояння міфу та логосу. Це протиставлення істинного мислення, керованого вселенським, розумом-словом, Логосом, за часів Платона вже стало звичним – про це говорив Геракліт Ефеський, Парменід й інші елеати, Анаксагор та інші натурфілософи. Однак Платон намагається включити міф у

філософію й знову поєднати його з Логосом для того, щоб міф міг виконувати філософські завдання там, де раціональне мислення виявляється безсилим. Так, у витонченому діалектичному діалозі «Парменід» Платон спробував вирішити проблему Єдиного й Іншого, але зазнав невдачі, та вже в «Тімеї» він констатує, що об'єктивно існують предмети просто недоступні «справжньому мовленню» (logos), а отже щодо таких предметів найбільше доцільним було б використання «правдоподібного міркування» (mythos): «А тому не дивуйся, Сократе, якщо ми, розглядаючи багато в чому багато речей, таких, як боги і народження Всесвіту, не досягнемо в наших міркуваннях повної точності й несуперечності. Навпаки, ми повинні радіти, якщо наше міркування виявиться не менш правдоподібним, ніж будь-яке інше, і до того ж пам'ятати, що і я, який міркує, і ви, мої судді, лише люди, а тому нам доводиться задовольнятися в таких питаннях правдоподібним міфом, не вимагаючи більшого» [Tim. 29c]. Це рішення використовувати міф на користь філософії, створити новий, філософський, міф робить Платона видатним реформатором усієї грецької міфології.

Зміни у характері та спрямованості платонівських міфів, виражають всезростаючу сполученість міфу та логосу в творчості філософа. У міру того, як розвивається власна філософія Платона, у нього набувають інтенсивного розвитку обидва ці елементи, діалектика і міф. У цьому розвитку міф не витісняється з філософії, але, навпаки, посилюється в діалогах середнього періоду і стає домінуючим у пізніх діалогах Платона. Можна виділити наступні етапи розвитку платонівської міфології: Міфи раннього та перехідного періоду («Протагор», «Горгій»); есхатологічні міфи середнього періоду («Федон», «Держава»); міфи пізнього періоду («Критій», «Тімеї», «Закони»). У «Протагорі» міф розповідає про те, як людей, створених богами, Епіметей та Прометей наділили здібностями, які люди не могли використовувати на благо свого роду через те, що вони ще не вмiли жити суспільством. Тоді Зевс посилав Гермеса ввести серед людей сором і правду, щоб вони служили «прикрасою міст та дружнім зв'язком». На відміну від інших здібностей, мистецтв і ремесел, вміння жити спільно (для чого і дано людям сором і правда) мають бути притаманні всім без винятку людям, а «кожного, хто не може бути причетним до сорому і правди, вбивати як виразку суспільства» [Prot. 321 c-d, 322 b-c]. Сенс міфу такий: людина сама по собі слабка; її виживанню та збереженню її культури сприяють дві речі: по-перше, ремесла, які підтримують її фізичне існування; по-друге, справедливість і як засіб підтримки вищого, соціального існування. Те й інше – речі різного роду, тому й розподіл їх неоднаковий. «Протагорів міф» є своєрідним введенням у міфологію, присвячену питанню про нагороду за праведне життя і покарання душі за життя несправедливе.

Міф «Горгія» являє собою розповідь про найважливішу для Платона основу справедливості – про незмінний і справжній світ буття, яке він тут поміщає у потойбічний світ. Саме тут відбувається суд над душами. Цей суд, на відміну від земних судів, творять не люди, а боги, що забезпечує неупередженість і об'єктивність рішень, що виносяться. Платон приписує Зевсу слова про те, що душі слід судити неодягненими. Що означає ця вимога? «Багато поганих душею, але одягнені в гарне тіло, і шляхетність походження, в багатство, і, коли відкривається суд, навколо них юрмляться численні свідки, запевняючи, що вони жили в злагоді ... душа їх заслонена очима, вухами і взагалі тілом від голови до голови п'ят» [Gorg. 523a]. Неодягнена душа відразу відкриває суддям, наскільки праведним було її життя в земному світі, адже злочини і всі взагалі погані вчинки залишають сліди, шрами на душі. На цій підставі судді приймають справедливе рішення про те, де слід помістити душу в структурі потойбічного світу. Детальну географію потойбіччя та її значення для подальшого життя душі Платон пізніше викладає в есхатологічних міфах у діалогах «Федон» і «Держава». Тут Платон описує світ так: у висоті Землі розкинувся світлий Верхній світ, а знизу, всередині неї, дивовижне царство. Міфічні річки підземного світу, розряди людей, що несуть посмертне покарання, і місця, де вони перебувають, пов'язані зі системою наземних і підземних річок, морів і кругових водних, мулистих і вогняних потоків. Судді, померлі люди, караючі духи існують на тлі цих колосальних

просторів, тут сам простір стає виразом посмертної долі. Тут платонівський міф малює простір справедливості. «Міф про Ера» в «Державі» продовжує тему устрою світу у зв'язку з вимогою справедливого суду над душами, і в ньому місце дії стає ще більшим, тепер це вже весь космос, охоплений стрічкою світла, з віссю, що стирчить назовні: сфери планет, нанизані одна на іншу, насаджено на веретено, яке обертають Мойри. Потім йде опис того, як усередині цієї сфери, що обертається, у сфері нерухомих зірок обертаються розташовані концентричними колами сім інших кілець, що обертаються, меншого розміру, – це сфери планет. І на тлі цього доцільного й розумного всесвіту Платон залишає душам вільний вибір – вони вільно обирають своє майбутнє життя, використовуючи зразки, які їм дає віща Лахесіс. Тим самим Платон завершує свою розповідь про справедливість, свободу та відповідальність душі за свій моральний образ. Ми бачимо, що Платону довелося використовувати для цього цілу низку міфів, які висвітлюють тему з різних боків.

У «Державі» Платон розповідає ще один міф, один із найвідоміших у його творчості, міф про печеру. Цей міф різко відрізняється від міфів, присвячених долям душ. Міф про печеру є символічним виразом платонівської системи виховання, пайдеї (paideia). У тому, що в міфі йдеться саме про пайдею, сумнівів немає, на це прямо вказують вже перші слова в цьому оповіданні: «...уподібни, будь ласка, нашу людську природу з урахуванням розумової культури (παιδείας) та її відсутність (ἀπαιδευσίας) ось до якого стану» [Resp., 514]. Цей міф має також цілком певний політичний сенс, у якому поєднуються ідеї держави та виховання. Повернення філософів до печери, звернення їх до державних справ є необхідним етапом філософської пайдеї, оскільки воно відповідає вимогам до найвищого рівня мудрості, на якому людина уподібнюється до творців. Правління державою і справедлива її перебудова починається з пайдеї філософів, але справжня філософська пайдея відбувається лише тоді, коли самі філософи почнуть будувати справедливу державу, гармонія якої схожа на гармонію філософської душі.

Міфи в пізніх діалогах є вершиною розвитку платонівської філософської міфології, тут міф отримує не лише космічний, а й космогонічний («Тимей») та історичний («Тимей» і «Критій») вимір. Діалог «Тимей» називають головним міфологічним твором Платона через те, що тут він практично повністю переходить до міфологічного зображення космосу. Міф вперше виступає без жодного перебільшення як «священне вчення», згідно з яким, космос створений якимсь богом-творцем (δημιουργός). Деміург задумав створити космос максимально подібним до вічного, незмінного і досконалого зразка. Таким зразком для космосу стає сам деміург. Матеріалом для творчості деміурга – неоформлена суміш першоелементів, з яких згодом розвинулися стихії вогню, повітря, землі та води. Платон запевняє, що стихіям знадобилося вмістище – матерія (χώρα), чи сприйняття. Деміург використав ці елементи повністю для будівництва тіла космосу, і оскільки поза космосом не залишилося нічого, що могло б завдати йому шкоди, хвороби та смерті, то космос став *майже* безсмертним. Деміург створив також світову душу, в якій поєднав дві природи – тотожну та іншу, які втілюють у собі Ідеї та речі. Ця велична картина космосу як живої істоти, наділеної тілом і душею, не може бути повною, якщо не завершується Розумом. Найімовірніше, Умом космосу і є сам деміург. У міфі немає зайвих чи випадкових слів, тому, коли Платон неодноразово повторює, що «Деміург був благ», то це значить, що саме деміург є найвищою Ідеєю, Ідеєю Ідей, чи Благом (ἀγαθόν).

Міф про Атлантиду викладається Платоном у тому ж «Тимей» та в незакінченому діалозі «Критій». Переконалива сила платонівського міфу виявилася настільки великою, що й досі багато хто помилково вважає її історично достовірною розповіддю, а не створенням платонівської геніальної уяви. Міф про Атлантиду був потрібен Платону для того, щоб показати, що космос і первісна історія існують окремо, і в той же час – в єдності один з одним, розподіляючись як би за двома вимірами – часом і простором. Як тіло потребує космосу, а космос — деміурга, так і державі необхідний історичний початок, героїчні часи. Значення минулого в тому, що воно дає змогу наочно показати здійсненність великих

можливостей. Можливо, історія Атлантиди для Платона – це ідеальна історія Перських воєн, якої потребувала держава Платона, щоб отримати ідеальне здійснення в міфі. Протистояння в міфічній історії Атлантиди та давніх Афін Платон представляє боротьбою двох першооснов, зразків державного устрою, безпосередньо пов'язаних із божественними силами. Атлантида майже повністю втратила божественне начало (Посейдон був батьком атлантів, за Платоном) і стала покладатися лише на власну негнатовну волю і грубу агресивну силу. Від атлантів вийшла страшна небезпека світу, причому, ця небезпека загрожує не від диких варварських орд, а з боку високорозвиненої, цивілізованої держави, в якій замість природних сил діють штучно створені, хоч і найрозумніші правила, де замість живого цілого та органічних членів панує система схематично організованого порядку. Афіни ж, населені народом, що вільно розвивається, живе за звичаями, відповідними його тілесній і душевній природі, афіняни близькі до вільної, плодоносної землі з її горами, долинами, скелями і ущелинами. Афіни, на відміну від Атлантиди, зберігають живий зв'язок з богами, «живлячись від землі», і ця причетність до божественного порядку космосу стала запорукою перемоги афінян.

Видатний філолог-класик Карл Рейнхардт констатував: «Грецька міфологія померла у роки юності Платона. Піднесення розуму над богами і світом, мистецтва – над культом, окремої особи – над державою та законами зруйнувало світ міфів» [Reinhardt, 1927, s. 12].

І дійсно, слід визнати, що Платон застав державу такою, у якій давні міфи вже не мали колишньої влади, народна релігія була зруйнована і від неї залишилася тільки пошарпана порожня релігійна оболонка, в якій уже не було життя. Наслідком деградації релігії стало те, що мораль і політика також виродилися, прийнявши перевернуту форму. Держава та закони більше не спиралися на міцний порядок і гармонію космосу, людська історія перестала втілювати в собі історію діянь безсмертних богів і героїв. Платон повернув своєю міфотворчістю священний світ до життя, якщо не в реальній історії Афін, то принаймні у своїй творчості.

REFERENCES

- Brisson, L. (1998). *Plato the Mythmaker*. Chicago, Ill.: University of Chicago Press.
- Jasso, J. J. (2019). Sympathy for the devil: the myth of Plato as the enemy of rhetoric. *Rhetorica*, 37 (4), 351-381.
- Keum, Tae-Yeoun. (2020). *Plato and the Mythic Tradition in Political Thought*. Cambridge (Mass): Harvard University Press.
- Layne, D.; Schmidt, E. (2019). *Pseudos, Kalos and Eikos Mythos in Plato and Film*. Leiden: Brill Academic Pub (Value Inquiry Book Series 332).
- Reinhardt, K. (1927). *Platons Mythen*. Bonn: Kohen.
- Sevelsted, R. (2021). Myth and Truth in Republic 2-3. *Plato Journal*, 22, 115-131.
- Synek, S. (2019). Obraz lidského světa v Platónově podobnosti o jeskyni [The Picture of the Human World in Plato's Myth of the Cave]. *Filosofický časopis*, 67 (1), 3-20.
- Vidal-Naquet, P. (2005). *L'Atlantide. Petite histoire d'un mythe platonicien*. Paris: Les Belles Lettres.
- Weinman, M. (2017). The Myth of Er as rationalizing recording device. *Existenz*, 12/2, 49-57.
- Zeller, E. (1920). *Grundriss der Geschichte der griechischen Philosophie*. 12 Auflage. Leipzig: O.R. Reisland.

Прокопенко Володимир Володимирович

доктор філософських наук, професор

кафедра теоретичної і практичної філософії імені професора Й. Б. Шада

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

майдан Свободи, 4, Харків, 61022

E-mail: Pvlad99@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5816-3505>

Стаття надійшла до редакції: 12.09.2023

Схвалено до друку: 20.10.2023

PLATO'S MYTHS

Prokopenko Vladimir V.

D.Sc. in Philosophy, Professor

Department of Theoretical and Practical Philosophy named after Professor J. B. Schad

V. N. Karazin Kharkiv National University

4, Svobody sqr., 61022, Kharkiv, Ukraine

E-mail PVlad99@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5816-3505>

ABSTRACT

The article examines the question of Plato's concern with mythology. The author claims that Plato was an uncompromising critic of traditional myth and poetic myth-making, because such myths distorted the real images of the gods and their actions. Poetic myths do not reflect well on education, so their creators should, as Plato believed, be removed from a just state. The article draws attention to the fact that Plato himself was a significant mythmaker - he tells many important philosophical ideas precisely in the form of myths. The author analyzes the reasons for Plato's appeal to myth, defines the functions performed by myth in Plato's dialogues, the importance of Platonic myth-making for philosophy and mythology. It is noted that Plato uses myth as a tool of expressiveness, considers it as an effective means of persuasion. On the other hand, the article proves the thesis that the Platonic myth is a way to express the deep problems of existence that cannot be grasped by the human mind. Therefore, Plato's myths tell about what happens in the sky, under the Earth in Hades, in the distant past. The article concludes that a substantial reform of the entire ancient Greek mythology takes place in the Platonic myth-making activity. Plato combines myth with rational thinking, with the Logos. For Plato, a myth is a rationalized myth in which not only the cosmos acquires a divine dimension, but also man and his world, the polis. This is how the dialectician becomes a creator of myths. Plato, the article claims, becomes a mythmaker because it is extremely important for him to find a support for man in the human soul, as reliable and eternal as the divine cosmos of traditional myths used to serve.

Keywords: *ancient philosophy, ancient Greek mythology, Plato, myth and logos.*

Article arrived: 12.09.2023

Accepted: 20.10.2023